

PUSZTULÓ ALFÖLDI ERDŐK

Az erdészeti statisztikák szerint ugyan növekszik hazánkban az erdők területe a sokrétű támogatási rendszer következtében, de valójában pont ellentétes hatás érezhető – hívja fel a figyelmet a Nimfea Természetvédelmi Egyesület napokban elkészült esettanulmányokat feldolgozó jelentése az alföldi erdők veszélyeztetettségéről.

Az azonos korú, fajú faállományból álló ültetvény biológiai értelemben sem erdő, és nem nevezhető annak társadalmi, közjóléti funkciója tekintetében sem! A valódi erdők állapota rohamosan csökken, amihez jelentősen hozzájárul a „famaffia” ténykedése, az erdészeti üzemterveket figyelmen kívül hagyó magánfakitermelési tevékenységek, az energetikai célú hasznosítás egyaránt, és sajnos néha az állami erdészeti gazdaságok is hajlamosak beállni a sorba, és hozzájárulni erdeink pusztulásához.

A negyed-magyarországnyi működési területen aktív szakmai tevékenységet el látó, többszöri állami és nemzetközi kitüntetésben részesített Nimfea Természetvédelmi Egyesület ezen folyamatok ellen lép fel mindennapi munkájával, a most elkészült jelentés eredményeit is felhasználva.

A hatósági leépítések hatása a természetvédelemben ezen a téren is súlyos feladatokat ró a természetvédelmi, társadalmi civil szervezetekre, mert ilyen ügyekben egyre gyakrabban kell civil szervezeteknek eljárni. A Nimfea Természetvédelmi Egyesület idén februárban már a hatodik eljárást kezdeményezi például Dalerd Délalföldi Erdészeti Zrt.-vel szemben, így most már polgári peres bíróságon, büntetőjogi eljárásban, közigazgatási perben találkozhatnak csak a természetvédelmi és erdészeti szakemberek.

Közben a természetközeli és idősebb állományú erdők mennyisége fogyatkozik, az illegális fakitermelés tovább folyik, és az alföldi erdei élőhelyek veszélyeztetettsége növekszik.

„Az erdők veszélyeztetése több területen is jelentős mértékű – mondja Monoki Ákos, a szervezet célprogram-vezetője – szinte minden, tudomásunkra jutott fakitermelésnél igyekszünk ellenőrzést tartani, és kedvezőtlen tapasztalat, hogy ebben a munkában néha az erdészetek nem partnerek. Egy sikerre kilenc kudarc jut. Míg a Pilisi Parkerdő Zrt. pozitív hozzáállása egyik legértékesebb hazai láperdőnk védelmét biztosítja 27 hektár megőrzésével, addig a Dalerd Zrt. ellen több száz hektár erdő veszélyeztetése ellen kell eljárást indítanunk.

Azt gondoljuk, hogy az erdészeteknek és természetvédelemnek szoros együttműködéssel, partnerségben kellene megteremtenie a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit, de ezt az erdészeteknek csak egy része gondolja így.”

„Sajnos az erdőket nem csupán a fatolvajlás, az illegális fakitermelés veszélyezteti, hanem néha egy-egy erdészeti negatív hozzáállása is – összegzi a szervezet szakmai jelentését Sallai R. Benedek, a szervezet ügyvezetője. – A Dalerd Délalföldi Erdészeti Zrt. sorozatosan természeti értékek veszélyeztetéséhez járul hozzá tevékenységével. Gátolta a Köröséri Tájvédelmi Körzet létrejöttét, Körösladányban Natura 2000-es listán szereplő, fokozottan védett lepkefaj legjelentősebb térségi élőhelyét kívánja átalakítani vadaskertté, biztos pusztulást hozva a védett növények sokaságát tartalmazó életközösségre. Ópusztaszeren tájidegen fajt, a hazai flórában rendkívül káros fekete fenyőt telepített a természetvédelmi hatóság elutasító határozata ellenére, Derekegyháza un. közösségi jelentőségű, védett SCI területen tervez a jogszabályok vonatkozó előírásai ellenére vaddisznóskertet. Natura 2000 területen található, tiszaparti fűz-nyár ligeterdők véghasználatát kezdte meg, ahol a tarvágás után nem kíván felújítani. Szentesen a zöldek tiltakozása ellenére termelték le a csodaszép ártéri erdőt – és sorolhatnánk – mondja a természetvédelmi szakember. – Mindemellett az Állami Erdészeti Szolgálat számos jogszabályt megsértve korlátozza rendszeresen a civil szervezetek jogait az erdőtervezésben való részvételben”

A szervezet ezekben az ügyekben több bírósági és ügyészségi beadványt is készített, amelyek elbírálása, ügyintézése jelenleg is folyik, miközben a szervezet megkezdte kampányát, a személyi jövedelemadó 1%-ának „fenntartható erdőkezelésre” történő felajánlására.

Sajtóközleményünk nem maradt hatás nélkül. Viszonylag széleskörű médiaérdeklődés övezte, és a Dalerd Zrt. is méltányolta gondolatainkat. Mind egyesületünket, mind a két nyilatkozó tisztségviselőnket beperelte polgári peres eljárásban, és emellett Sallai R. Benedek et magánvádi indítvánnyal rágalmozásért is büntető eljárás alá vonta. Véleményünk szerint megalapozott tényeszerű információkat adott közre egyesületünk, így érdeklődéssel várjuk az eljárások kimenetelét...

Illegális hulladéklerakókkal kapcsolatos programunk a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium pályázati támogatásával zajlik.

HULLADÉK KÖRKÉP

Tavaszi Tisza part

Ukrán hulladék - magyar gond

Úszadék

Micimackó és a veszélyes hulladék

Nagy mennyiségű kommunális hulladék a Tiszán

A Tisza folyón 2007. januárjában nagy mennyiségű, zömmel Romániából és Ukrajnából származó kommunális hulladék érkezett hazánkba. Február 15-én a Közép-Tiszán ismételt jelentős háztartási szemét mennyiség úszott le, súlyosan elszennyezve a folyót és a folyó menti élőhelyeket.

Sajnos évről évre visszatérő jelenségről van szó, melynek során a Tisza és mellékfolyóinak áradásai során a folyók hullámterén illegálisan lerakott hulladék a folyómederbe kerül és elszennyezi az alsóbb szakaszokat is. A hulladék levonulása korántsem gyors. Az áradások során a szemét egy része a sodorvonalban halad, de rendszeresen sodródik ki nagy mennyiség a partra, ahol belógó fák, cserjék felfogják a hulladékot, és gyakran több négyzetméteres összefüggő hulladékmező alakul ki. A magas vízszint miatt a hulladékból bőven jut a hullámtéri erdőkbe is, ahol szintén a növényzetten fennakadva hosszú időn keresztül marad az erdőben, gyakran természetvédelmi oltalom alatt álló területen.

A hulladék eredete egyrészt külföldi, a Nimfea Természetvédelmi Egyesület Halfaunisztikai Munkacsoportja a Tisza felső szakaszán végzett kutatásai során nagy területű hulladéklerakókat találtak több alkalommal, és sajnos hasonló a helyzet a mellékfolyókon is. Ugyanakkor hazánkban is jelentős mennyiségű kommunális hulladék kerül lerakásra a Tisza és mellékfolyóinak hullámterében. Részen a horgászok hagynak tekintélyes mennyiségű szemetet a parton, így nemcsak a növényzet rendszeres irtása, a partoldal megásása, amely nem kíméli a kérésztelepeket és a parti fecske kolóniákat sem, hanem a hátrahagyott műanyag zacskók, dobozok, alumínium dobozok, üvegek és PET palackok is komoly problémát okoznak. A folyó menti lakosság egy része is a Tiszára bízva „hulladékszállítást” és több helyen rendszeresen a hullámtérbe és a folyóba kerül a megtermelt szemét.

Ami a Tiszán most a szemünk elé tárul az mindössze a jéghegy csúcsa, hiszen ez mindössze a könnyű műanyag hulladék, ami úszik a víz felszínén, arról viszont nincs tudomásunk, hogy ha a felszínen ilyen hatalmas mennyiségű hulladék úszik, akkor vajon hány tonna úszhat a víz közt, a felszín alatt és mennyi üledik ki a mederbe.

A 2007. februárjában több hullámban levonuló hulladék ismételt elkerülte az illetékes hatóságok figyelmét, noha hazai jogszabályok, európai uniós előírások és nemzetközi megállapodások is kitérnek a szükséges teendőkre ilyen és ehhez hasonló vízszennyezés esetén.

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület évente rendszeresen megrendezésre kerülő tiszai szemétszedési akciók, figyelemfelhívó kampányok, előadások segítségével küzd a probléma ellen, de a hazai természetvédelmi civil szervezetek működését lehetővé tevő pályázati források megszüntetésével az eddig elért eredmények és kialakított rendszeres tevékenységek is veszélybe kerültek.

Illegális hulladéklerakó Túrkeve határában

Közel két hektáros illegális szemétklerakót találtak a Nimfea Természetvédelmi Egyesület és a Herman Ottó Természetvédő Kör munkatársai Túrkeve Fehértó nevű határrészén.

Az itt található kubikgödrök sajnos már több éve funkcionálnak illegális hulladéklerakóként, ahova a helyi lakosság hordja a zömében építési törmelék – vagyis veszélyes hulladéknak minősülő – illetve kommunális hulladékát.

A Túrkeven keletkező hulladékot a kétpói regionális lerakóban kell elhelyezni, így ezzel egyidejűleg a helyi kommunális hulladéklerakó megszűnt. A lakosság egy része azonban nehezen alkalmazkodik az új rendszerhez, így a hulladékát a végleges bezárásra váró szeméttelre vezető út mellé hordja. Ezzel párhuzamosan pedig fokozottabban indult meg a külterületre irányuló illegális hulladékhordás, melynek következtében egyre csak nőnek azok a szeméthegek, melyeknek felszámolására nagyon komoly költségeket kell fordítani.

Az illegális hulladéklerakók tájképrombolóak, súlyosan szennyezik a termőtalajt, természeti területeket illetve felszíni és felszín alatti vizeinket.

TERMÉSZETVÉDELEM

A biodiverzitás-védelmi célprogramunk
a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
pályázati támogatásával zajlik.

Kivágták a kerecsensólyom fészket tartó fát

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület munkatársai megdöbbenéssel észlelték, hogy a Túrkeve és Kisújszállás közös határában elterülő Fehér-tó elnevezésű pusztát szegélyező nyárfasort letermelték.

A nyárfasor számos védett madárfaj rendszeres fészkelőhelye volt, sárgari-gó (*Oriolus oriolus*) és kis őrgébics (*Lanius excubitor*) szép számban fészkeltek. E mellett egy pár egerészölyv (*Buteo buteo*) és két-három pár vörös vércse (*Falco tinnunculus*) költött eredményesen minden évben.

A környező gyepterületek és mozaikos élőhelyek a tűzok (*Otis tarda*) számára alkalmas fészkelőhelyek is kiváló táplálkozóterületei a hazánkban fokozot-tan védett kerecsensólyomnak (*Falco cherrug*).

2004. novemberében egy nagy méretű költőláda került kihelyezésre a fasor egy természetes nyárfájára, hiszen az élőhely alkalmas volt a kerecsensólymok fészkelésére, miután számos megfigyelési adata volt a területről a fajnak. A terület zavartalansága pedig szintén a műfészkek kihelyezése mellett szólt, hiszen a közeli földutak szinte járhatatlanok. A kihelyezést követő évben, azaz 2005. tavaszán a Nimfea Természetvédelmi Egyesület munkatársai a műfészkekben kotló öreg tojó kerecsensólymot figyeltek meg, majd a későbbi ellenőrzések során három fiókát fejlődését követhették nyomon. A 2006-os év folyamán ismét három fiókat nevelt fel sikeresen a kerecsensólyom pár.

Mindezek ellenére 2007. január végén a nyárfasort kivágták, vele együtt a mű-fészket tartó fát, valamint az egerészölyv és a vörös vércsék fészkeit tartó fákat is.

Az eset két szempontból is tanulságos:

- A térségben működő természetvédelmi civil szervezetek aktív bevonásával a hasonló természeti károkozások elkerülhetők, mind a hatósági ügyekben, mind a kisebb, településeket és külterületeiket érintő ügyek esetében.
- A természetvédelmi civil szervezetek a költségmegtérítések és pályázati keretek drasztikus beszűkülése miatt a megélhetésért fontos pályázatok készítése és lecsökkent munkatársi létszám miatt nem tudnak a működési területükön zajló eseményekre kellő figyelmet szentelni. Mindezen okok miatt sajnos egyre többször kell szembesülnünk természeti környezetünk állapotának romlásával és jelentős természeti értékeink pusztulásával, megfogyatkozásával.

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület az ügyben feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, a Btk. 281. §-ban rögzített természetpusztítás gyanúja miatt. Bízunk benne, hogy az eljárás hozzájárul a jövőben az ilyen jellegű esetek megelőzéséhez.

Újra szabadon

Mindössze egy napi ápolást igényelt az az erdei fülesbagoly (*Asio otus*), melyet egy autó üttött el Kunmadaras határában 2007. január 25-én kora este. Szerencsére nem érte semmilyen komoly sérülés, és az ütközéstől megszédült madárra időben rátalált a Nimfea TE munkatársa.

Több esetben az esti portyára induló baglyok az utak közelében vadásznak, ilyenkor nem egyszer éri őket baleset. Ha csak könnyebb sérüléseket szenvednek – gyakran csak megszédülnek az ütközéstől – akkor néhány napos gondozás után szabadon engedhetők, de ez is szakavatott kezeket igényel.

A január 26-án este szabadon engedett erdei fülesbagolynak nem volt végtagtörése, sem belső sérülése, így mindössze egy napos gondozás után ismét szabad madárként távozhatott a Nimfea Természetvédelmi Egyesület túrkevei repatriáló telepéről. Az elengedés után szépen repült, és a röpdétől távolabb feült egy fára. Az elengedés helyszíne az erdei fülesbaglyok kedvelt vadászterülete illetve fészkelőhelye volt. Itt esténként a Túrkevéről kihúzó baglyok közül 10-15 példány rendszeresen az erdő környékén vadászik, így az elengedett bagolynak jó esélye van csatlakozni a Túrkevén telelő állományhoz.

Habár az egyesület pénzügyi lehetőségei szűkülnek, és néha nem sikerül ilyen jól a madármentés, mint ebben az esetben, ennek ellenére a Nimfea TE munkatársai továbbra is mindenhol kimennek, ahonnan bejelentés érkezik sérült védett állatokról.

Miskolci Laci kollégánk a bagollyal

Világörökségek Magyarországon sorozat - 4. rész

HOLLÓKŐ, A PALÓC FALU

Hollókő, a kis nógrádi falu egyedülálló településszintű hagyományőrzési törekvései miatt lett a világörökség része.

A Világörökség Bizottság 1987-ben a magyarországi várományos helyszínek közül Budapest mellett elsőként a Nógrád megyei palóc falut, Hollókőt vette fel a Világörökségi Listára. A legfontosabb feltételnek, azaz az egyedi és egyetemes jelentőségnek Hollókő azzal tett - és tesz - eleget, hogy a XVII-XVIII. században kialakított falu a hagyományos településforma, a tradicionális építészet és a XX. századi mezőgazdasági forradalmat megelőző falusi élet páratlan példája, melyet sikerült eredeti állapotában megőrizni. Hollókő szelíd és harmonikus szimbiózisban fejlődött a természettel és napjainkra sem vált szabadtéri múzeumává: mindmáig élő, lakott település, melynek hagyományőrző lakói az épületek egy részét jelenleg is rendeltetésszerűen használják.

Legnagyobb értéke az ófalu nagy részét kitevő, 58 védett épületet magába foglaló falurezervátuma, mely őrzi a XVII. századi népi építészet remekműveit. A palócok a hidas hagyomány szerint nagycsaládos rendszerben, osztatlan szalagtelkekre építették otthonaikat, melyek Észak-Magyarország viszonylagos zárttsága miatt fennmaradtak. Területi viszonyok kihasználásával a pincéket szintkiegyenlítő szereppel alakították ki, így egységes, a házakkal harmonikus képet alkotnak. A szalagtelkeken, a házhoz épült a kamra, az udvaron pedig a hidast (a disznóól) és fészereket helyezték el. Nagy állat tartására alkalmas pajták a falu szélén, az ún. Pajtásárokban álltak.

A napjainkban is megcsodálható épületek az 1909-es tűzvész után épültek, de megőrizték eredeti formájukat és őrzik továbbra is letűnt korok hangulatát.

Hollókő templomáról szóló korai írásos emléket 1343-ból találunk, ám a falu középkori temploma a XVI. századi törökidőszak idején elpusztult. A XIX. században emelték a falu, napjainkban is megcsodálható, kőalapra, vályogból épült, tapasztott-meszelt falú, fatornyos római katolikus templomát. A faluképben is meghatározó, jellegzetes, gúlisasakos fatornyát 1889-ben építették.

Lakói palócok, akik ősi hagyományaik mellett mai napig őrzik színes, gazdagon díszített viseletüket.

Szinte uralja a tájat a történelmet idéző várrom, ahonnan a gyönyörű kilátás nyílik az öreg szőlőhegy parcelláira, illetve a falu képére. Az Árpád-házzal rokonságban álló Kacsics nemzetség ősi birtoka volt a környék. A család Illés ágának tagjai a tatárjárás után, IV. Béla király parancsára, a XIII. század közepén kezdték el építeni a község fölé magasodó erődítmény öregtornyát, hogy a portyázó tatárokkal szemben megvédje

a környék lakosait. Hollókő várát Károly Róbert 1313-ban Szécsényi Tamás vajdának adományozta, és ebből az időszakból (1310), származik első írásos említése is „castrum Hollokew” néven.

1552-ben török kézre került a vár, mely a közel 150 éves török uralom alatt felváltva volt török és magyar kézen, ám megerősítésére senki sem fordított gondot. Véglegesen 1683-ban Sobieski János lengyel király szabadította fel a török iga alól, ám védő funkciója ekkorra megszűnt, elhagyták és a magányosan álló végvár, megkezdte folyamatos pusztulását. I. Lipót császár 1701-ben kiadott rendelete kimondta a magyar végvárak megszüntetését, így 1711-ben Hollókőn is bontási munkálatokat kezdtek, ám az amúgy is elhanyagolt állapotban lévő erődítmény felrobbantására nem került sor. Így maradhatott meg Hollókő vára Nógrád megye legegységesebb XIII. századi végváraként. Helyreállítása 1996-ban fejeződött be.

A hegység természetes növénytakarója eredetileg erdő. A Cserhát nevében is megjelenő cserfára ma már igen ritkán bukkánhatunk a hegység erdeiben, de hajdani előfordulási területe még most is rekonstruálható. A legelterjedtebb a tölgy, mint, a kocsánytalan, a molyhos és a csertölgy. Kevés vöröstölgy is akad ezen a vidéken, valamint gyertyán és juhar. Mint ültetett kultúrát találhatunk lucfenyveseket és akácosokat.

A kocsánytalan tölgyerdők elterjedt aljnövényzetét a sátoros margitvirág, a baracklevelű harangvirág, vagy a tavaszi galaj jellemzi. A sziklás andezithegyek déli lejtőin főleg mohos tölgyek, húsos som és bokorerdők találhatók, az északi lejtőket a kocsánytalan tölgyek foglalják el. A völgyek és lankás lejtők gyertyános tölgyesei gombákban igen gazdag területek, megtalálható a rókaagomba, a tinóru és a királyvargánya is. A völgyekben és irtásréteken nyílik a réti csenkesz, az illatos borjúpázsit, a golyaorr az őszi kikerics. Hollókő határát hagyásfás legelők, gyertyánok, tölgyfélék és juharfák teszik változatossá. A cserjeszintre jellemző a csipkerózsa, a galagonya, a som, a kökény.

A Cserhát erdeiben megtalálhatóak nagyvadak, a szarvas, az őz vagy a vaddisznó, sok róka, borz, görény, menyét, erdei és mogyorós pele is él itt. A térség madárvilága igen gazdag. Gyakran találkozhatunk itt vércsével, ölyvekkel. Az erdők lakói az erdei és fülesbaglyok, valamint különböző rigó-, cinege- és pacsirtafajok, harkályok, kakukkok.

Forrás: www.holloko.hu

Szerkesztette: Monokiné Székely Zsuzsa

Fotó: www.vilagorokseg.hu

AKTUÁLIS

IVÁNYI ANNA ÖSSZEÁLLÍTÁSA

Az USA javaslata veszélyezteti a hiúzfajokat!

Az Amerikai Egyesült Államok megváltoztatná a vörös hiúz kereskedelmére vonatkozó szabályokat, így ennek a hiúzfajnak a szőrmejével szabadon lehetne kereskedni a jövőben. Ezzel nem csak a vörös hiúz, hanem más, Európában súlyosan veszélyeztetett hiúzfajok is még kritikusabb helyzetbe kerülnének. Miért?

A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelmét az erről szóló szóló, ún. Washingtoni Egyezmény – CITES (1973) szabályozza.

Az egyezményhez tartozó mellékletek határozzák meg, hogy egy adott fajjal lehet-e kereskedni, és ha igen, akkor milyen feltételekkel. A vörös hiúz (*Felix rufus*) 1977-ben került az egyezmény II. függelékébe. A II. függelékben szereplő növény- és állatfajok vadon született, illetve vadon termelt egyedeivel korlátozott mértékben lehet kereskedni. Így jelenleg a vörös hiúz bundájának, csontjának, vagy az állatból készült bármilyen terméknek az exportjához engedély szükséges, azzal a feltétellel, hogy az export az adott faj túlélése szempontjából nem jár negatív következményekkel.

A vörös hiúz populációi stabilnak tekinthetők, de a függelékbe való felvétel mégis szükséges volt a többi hiúzfaj, így a kanadai hiúz (*Lynx canadensis*), az eurázsiai hiúz (*Lynx lynx*) és az ibériai vagy párduchihiúz (*Lynx pardinus*) védelmében. Ugyanis ezen macskafélék megkülönböztetése elsősorban a fülek és a farok alapján történik, tehát pusztán a bunda alapján szinte lehetetlen. A bunda mintázata, a foltok nagysága és színe nagyobb változatosságot mutat az eurázsiai hiúzon belül, mint a fajok között. A vörös hiúz bundája ezen felül könnyen összetéveszthető számos Latin-Amerikában élő veszélyeztetett macskafélével is (pl. hosszúfarkú macska (*Leopardus wiedii*), ocelot (*Leopardus pardalis*)).

Az 1990-es évektől kezdődően az USA lett az egyik legfontosabb hiúzszőrme-exportőr. A macskafélék közül a vörös hiúz a legnagyobb mennyiségben vadászott faj, 2002-ben 30.000 példány bundáját használták fel. A szőrme legfontosabb célpiaca Európában van, a legnagyobb felvásárlók közé tartozik Németország, Olaszország, Görögország.

Amennyiben a vörös hiúz kikerül a CITES II. függelékéből, tehát lehetővé válik engedély nélküli kereskedelme, megnő annak a veszélye, hogy több más vadon élő, veszélyeztetett macskaféle az orrvadászat célpontjává válik (amellett, hogy a vörös hiúz állományára is nagyobb nyomás nehezedne a szőrme iránt várhatóan megnövekvő igény miatt). Ez komoly problémát jelentene az Európában élő hiúzfajok számára is, különösen az ibériai hiúz esetében, hiszen ez a faj igen közel áll a kihaláshoz. A faj egyetlen életképes populációja a Donana és a Sierra Morena területén él, az egyedek becsült száma mindössze 150, bár az utóbbi időben több ígéretes hír is érkezett a szaporulatról. Ugyanakkor az itt élő hiúzek számára az egyik legnagyobb veszély a közlekedési balesetek mellett az orrvadászat.

A mi régióinkban élő eurázsiai hiúz fenyegetettségét is növelné, ha a vörös hiúzra vonatkozó kereskedelmi korlátozás megszűnne, ezért fontos, hogy a Washingtoni Egyezmény részes feleinek 2007. júniusában Hágában megrendezett konferenciáján az egyezmény aláírói ne támogassák az USA javaslatát.

Köszönjük a Szalamandra lengyel természetvédelmi egyesületnek a képanyag összeállításában nyújtott segítséget! Az egyezményről további információ: www.cites.org - www.cites.hu

Egyesületünk mint a CEEWEB (Central and East European Working Group for the Enhancement of Biodiversity) hazai tagszervezete foglalkozik a CITES végrehajtásának társadalmi felügyeletével.

Fotó: Szalamandra Egyesület, Lengyelország

A veszélyeztetett vadon élő állatok és növények nemzetközi kereskedelmét a Washingtoni Egyezmény – CITES (1973) szabályozza. Magyarország 1985-ben csatlakozott az egyezményhez, és a következő évben kiadták az 1986. évi 15. Törvényerejű rendeletet „A Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről”, majd 2006-ban az egyezmény módosításának kihirdetéséről szóló 2006. évi XVI. törvényt. Az egyezmény végrehajtását 271/2002 (XII.20.)-as kormányrendelet szabályozza.

Az Európai Unió vonatkozó jogszabálya a vadon élő állat- és növényfajok kereskedelméről szóló 338/97/EK tanácsi rendelet.

Az egyezmény előírja továbbá a tudományos intézmények, múzeumok közötti cserét, kölcsönzést, valamint az utazó állatkertek, kiállítások, vándorcirkuszok példányaira vonatkozó nemzetközi szállítási szabályokat is.

Mindezekon felül a részes államoknak fel kell lépniük a rendelkezésekbe ütköző kereskedelem ellen, el kell kobozniuk, és az exportálóhoz vissza kell szállítaniuk az engedély nélkül forgalmazott példányokat; az országhatárokon be- és kilépő állomásokat kell kijelölniük; gondoskodniuk kell az élő példányok megfelelő gondozásáról; nyilvántartást kell vezetniük a kereskedelmi forgalomról, és erről jelentést kell tenniük az egyezmény titkárságának.

Működés: Az egyezmény döntéshozó testülete a szerződő felek kétvétenként összehívott konferenciája, amely áttekinti az egyezmény végrehajtását, döntéseket hoz a függelékek módosításáról, határozatokat, ajánlásokat fogad el a végrehajtás hatékonyságának fokozására, pénzügyviteli kérdésekben dönt.

A svájci székhelyű titkárság az ENSZ Környezetvédelmi Program (UNEP) keretében önállóan működik, fenntartását a részes államok kötelező hozzájárulásai biztosítják.

Hazai kapcsolattartók: dr. Rodics Katalin főosztályvezető-helyettes, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztálya, Körösi Levente főtanácsos, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztálya, 1011 Budapest, Fő u. 44-50. E-mail: korosil@mail.kvvm.hu

Kontos Tivadar sorozata

Vízügyi beavatkozások által veszélyeztetett halfajok — IV. rész

Korábban a fenti címmel indítottunk sorozatot azoknak a veszélyeztetett halfajainknak a bemutatására, amelyek a jelenleg hazánkban tapasztalható gazdaságfejlesztési elképzelések és az ezekkel járó környezetromboló tevékenységek miatt aktuálisan veszélyeztetetteké váltak.

Sorozatunk következő halfaja a botos kölönte (*Cottus gobio*). A kölöntefélék családjának egyetlen hazai képviselője. Furcsa nevére talán magyarázatot adhat Herman Ottó leírása aki a következőképpen említi: „...A hegyi lakóknál a szegény ember hala, melyet botba ütött közönséges evő villával szigonyoznak, s talán innen származik székel neve is; botoskölönte...” Ez a ritka halfaj küllemre is jelentősen különbözik más halfajainktól. Feje lapos, széles, a békára emlékeztet. Szájnyílása nagy, a szájüregben apró fogacskák sorakoznak. Testének első harmada hengeres, hátúszó utáni testrész oldalról lapított. Nem nő nagyra, a 10 centiméteres testhosszt elért példányok már kifejtetnek számítanak. Két hátúszóval rendelkezik, melyek közül a hátsó lényegesen hosszabb, benne 15-18 úszósugár található, míg az első hátúszóban 6-9. Mellúszói testéhez képest óriásiak, szétfeszítve legyezőszerűek, szerepük van a hal áramlásban történő megtámasztásában, helyváltoztatásában. A botos kölönte nem rendelkezik úszóhólyaggal, ezért nagyobb távolságok megtételére úgy képes, hogy hatalmas felületű melluszonyait széttárva azokat vitorlaként használja, „hátra-

felé” vitetve magát a sodrással. Felépítése elárulja, hogy az erős sodrást kedveli, és az aljzathoz közeli vízrétegben él. A botos kölönte teste teljesen csupasz, pikkelyei nincsenek. Alapszíne világosbarna, melyet elszórtan barna foltok tarkítanak. A mell- és hasúszó kivételével az összes többi úszón keskeny, sötét és világosabb színű keresztcsávok váltogatják egymást, melyek az úszók szélei felé haladva fokozatosan elhalványodnak.

Közeli rokona, a cifra kölönte (*Cottus poecilopus*) nem él hazánk területén, mivel a magasabban fekvő pisztrángszinttáj jellemző hala, és ilyen típusú vízzel hazánk nem rendelkezik. Az esetleges téves határozások elkerülése miatt mégis érdemes összehasonlítani ezt a két, küllemben egymáshoz nagyon hasonló halfajt. Talán a legbiztosabb megkülönböztető bélyeg, hogy a cifra kölönte oldalvonala nem fut végig a hal testén, hanem a hátúszó végével egyvonalban megszakad, míg a botos kölönte oldalvonala a farokúszó tövéig ér. A botos kölönte farok alatti úszója hátrasimítva nem éri el a végbélnyílást. Egyes leírások szerint a cifra kölönte abban különbözik a botos kölöntétől, hogy has- és anális úszóin is harántsávcsíkozás található, de a névadó mintázat nem mindig használható bélyeg, mivel előfordul, ugyanilyen színű botos kölönte is.

A botos kölönte élőhelyi körülményeivel szemben nagyon szűktűrűsű, ragaszkodik a tiszta, oxigéndús, szennyeződésektől mentes vízhez, az erős áramláshoz. Kedvelt tartózkodási helyei a meder köves, kavicsos aljzatú részei. Európa és Észak-Európa folyóvízeiben általánosan elterjedt, de veszélyeztetett halfajnak számít. Gyakran 1000 méter tengerszint fölötti magasságban lévő folyóvizekben is megtalálható, sőt 2000 méter fölötti tavakból is leírták. Nálunk néhány nagyobb folyóvíz felső szakaszán talál megfelelő életkörülményeket, pl. a Dunában, Ipolyban, Drávában, Tiszában. Tápláléka főleg apró gerinctelen szervezetekből áll, a nagyobb példányok az apró halivadékot is megfogják. Szaporodása kora tavasszal történik, március-áprilisban.

A hazai botos kölönte állományra leselkedő veszélyeztető tényezők közül a legjelentősebbek a meder átalakítását célzó munkálatok, vízrendezési beavatkozások. A Dráva magyarországi szakaszán élő állományokat komolyan veszélyeztetik a horvát és osztrák szakaszon épített, vagy a jövőben építeni tervezett vízlépcsők. Ritka eset, hogy a vízügyi beavatkozások hasznosak legyenek a vízi-szervezeteknek, de a partvédő kövezések egyes típusai élőhelyeket is teremthetnek. A botos kölönték előszeretettel tartózkodnak a sarkantyúk által beszűkített folyómeder felgyorsuló, „húzó” vizében. A hazánkban mindössze néhány helyen előforduló botos kölönte védelme érdekében a legfontosabb a víz tisztaságának megőrzése, és élőhelye háborítatlanságának biztosítása.

Jellemző élőhely: drávai rugany

Fotó: Kontos Tivadar

Botos kölönte (*Cottus gobio*)

Fotó: Kontos Tivadar

Maradhat a génmódosított kukorica tilalma!

Brüsszel-Budapest, 2007. február 20.: Történelmi jelentőségű döntés született Brüsszelben, ahol a környezetvédelmi miniszterek tanácsülésén a tagállamok nem fogadták el a MON810 génmódosított kukorica termesztésére hozott magyar tilalom feloldását szorgalmazó javaslatot.

A Greenpeace és a Magyar Természetvédők Szövetsége értesülése szerint az EU tagállamok többsége a ülésén leszavazta az Európai Bizottság azon javaslatát, amely a MON810 génmódosított kukorica termesztésére tavaly januárban az FVM által hozott magyar tilalom feloldását szorgalmazta. A döntés következtében a magyar tilalom továbbra is érvényben marad.

A Greenpeace és a Magyar Természetvédők Szövetsége üdvözlöi a Környezetvédelmi Minisztérium komoly erőfeszítéseit, amellyel az utolsó napokban is nyomást gyakorolt más tagországok minisztereire, hogy elfogadják a Mon810 kukoricafajták termesztési tilalmáról hozott magyar döntést. Csupán néhány kivétellel a legtöbb tagország támogatta a magyar moratórium fennmaradását. Románia tartózkodott a szavazáson. Az Európai Bizottság újabb pofont kapott a tagállamoktól. Az osztrák tilalom decemberi megvédése után, a mai a magyar sikerrel már kénytelen tudomásul venni, hogy nem hagyhatja figyelmen kívül a tagországok elutasító hozzáállását a génmódosított terményekhez – mondta Nemes Noémi, a Greenpeace kampányfelelőse. – Jogunk van eldönteni, hogy mi jó a mezőgazdaságunknak és a tudományos eredményeink is egyértelműen bizonyítják, hogy a Monsanto génmódosított kukoricájának termesztése káros a környezetre nézve – folytatta a kampányfelelős.

A rovarölő mérget termelő kukorica tilalmának fennmaradása jó hír a hazai fogyasztók és a gazdaság számára is. Az európai fogyasztók túlnyomó többsége ugyanis elutasítja a génmódosított élelmiszere-

ket, ezért csak akkor van esélyünk eladni a magyar mezőgazdasági termékeket az érzékeny európai piacon, ha nem termesztünk génmódosított kukoricát – fűzte hozzá Fidrich Róbert, a Magyar Természetvédők Szövetségének programvezetője.

A mai Környezetvédelmi Tanács ülésén megvitatják az egyoldalú európai uniós, azaz a többi fejlett és fejlődő országok várható vállalásaitól független üvegházgáz kibocsátás-csökkentési célszámokat is. A Greenpeace a 2020-ig elérendő 30%-os csökkentést javasol, mivel szerintünk minden ennél kisebb vállalás politikailag és tudományosan is ballépés, nem felel meg az EU saját, már egy évtizede megfogalmazott célkitűzésének, hogy az általános felmelegedést két Celsius fok alatt tartsuk az éghajlatváltozás katasztrofális hatásainak elkerülése érdekében.

Reméljük, hogy Magyarország nem a közös vállalás elutasítójaként szerepel majd, hanem minimum az EU tagok többsége által is támogatott 20%-os egyoldalú EU-s csökkentés mellé teszi le a voksát.

Rohonyi Péter, a Greenpeace kampányfelelőse elmondta: „Két hete az ENSZ Kormányközi Éghajlatváltozási Testületének jelentése az eddigi legaggasztóbb tudományos eredményeket mutatta be az éghajlatváltozás emberi vonatkozásairól. Nagyon bízunk abban, hogy a mai találkozón nem érvényesülhet egészen a hosszú távú környezetvédelmi, fenntartható fejlődési szempontokat a rövidtávú gazdasági érdekek alá rendelő nyomásgyakorlás.”

Beküldött: Magyar Természetvédők Szövetsége

Az asztal örömeitől a táj megőrzéséig

A többek között konyhai hagyományairól, a jóízű étkezésekről híres Olaszországból indult el a slow food – lassú étel mozgalma, felismerve, hogy a hagyományos ízeket és a „nagyamama főztjét” ugyanúgy a kihalás fenyegeti, mint számos állat- és növényfajt. Más kulturális és természeti értékekhez hasonlóan ételünk sokszínűsége is áldozatul esik a globalizációnak.

Mi is az a lassú étel mozgalom? A Slow Food Foundation 1986-ban – egy Róma központjában megnyílt gyorsétteremre adott válaszként – alakult nemzetközi szervezet, amelynek célja, hogy „megővja az asztali örömeket a modern gyorsétel és a modern gyors élet homogenizálódásától. Különböző kezdeményezéseken keresztül elő kívánja mozdítani a gasztronómiai kultúrát, fejleszteni az ízelemlésre nevelést, megőrizni a mezőgazdasági biodiverzitást és megvédeni a kihalással fenyegetett hagyományos ételeket.”

Magyarországon a mozgalom egyik képviselője Dr. Erdős Zoltán, aki élelmiszeripari mérnökként ismerte fel a tömeggyártás hátrányait, és ezért tartja fontosnak, hogy újra megtanuljuk értékelni az ízeket, élvezzük a közös főzéssel és étkezéssel töltött időt, és őrizzük meg hagyományos ételünket. Munkája eredményeképpen került be a pennyi szilvalekvár a Prezidium programba. Ennek a nemzetközi programnak a célja, hogy bizonyos tájjellegű, hagyományosan készült ételek előállításához támogatást adjon, lehetővé tegye a kisipari termelés fennmaradását és a szóban forgó ízek szélesebb körű megismertetését. Világszerte 30 ország 65 terméke található meg a listán, például Lengyelországból egy mézes ital és az oscypek nevű juhsajt, Magyarországról pedig a lekvár mellett a mangalicakolbász kapott eddig védettséget.

A lassú étel mozgalom azonban többről szól, mint csupán a kulináris élvezetekről. Azzal, hogy élvezzük az asztali örömeket, és megadjuk a módját az étkezéseknek, teszünk egy lépést túlpörgött életünk lassításáért, a családi kapcsolatok ápolásáért, és nem utolsósorban egészségünkért is, hiszen az emberi egészség közvetlenül és elválaszthatatlanul összefügg elfogyasztott ételünk minőségével. Emellett a helyi ízek, a nemzedékről nemzedékre örökített konyhai fortélyok megőrzése hozzájárul a kulturális örökség fennmaradásához, sőt a biológiai sokféleség megőrzéséhez is, mivel a hagyományos ételek elkészítéséhez gyakran használnak csak az adott tájra jellemző gabonaféléket, gyümölcsfajtákat vagy éppen

fűszernövényeket. A mezőgazdaság génállományának sokfélesége természetvédelmi és vidékfejlesztési szempontból is fontos, mert a tájhozos növény- és állatfajok- és fajták az évszázadok során tökéletesen alkalmazkodtak a helyi adottságokhoz. Termesztésük és tenyésztésük így kisebb energiabefektetéssel jár, hiszen például az alföldi tájainkra jellemző szürke marha vagy rackajuh télen-nyáron szilajtartásban is él a legelőn, igénytelen, és a betegségeknek ellenálló jószág. Így kapcsolódik tehát össze az étkezés öröme és a tájért, a természeti értékekért érzett felelősség.

Élítőként álljon itt a Nagykunság egyik legjellegzetesebb és a tájhoz talán leginkább illő étel, a birkapörkölt, amely bizonyosan megfelel a lassú étel feltételeinek, különösen akkor, ha figyelembe vesszük a karcagi főzőember, Molnár János mondását is: „A birkapörkölt főzése a juhodályban kezdődik.”

Herman Ottó (1835-1914), aki a pók és madarak természetrajza mellett a pásztorélet nagy ismerője is volt, a Magyar pásztorok nyelvkincse című munkájában az alábbi leírással mutatja be az étel elkészítését:

„A birkát bográcsra hánnyik. Alulra tőszik a fejt, ekkörű a dzségért (belsőseget), mánmint: a májat, tüdőt, szívet, rá a gégéit, a copákat, aztán a nyakát, a bogrács oldaláho a csontjával kifeléforgatva az oldalast, azé’ hogy hozzá ne kapja, mer ako’ kozmás lönné; a közepibe gyün a többi hús, de mind kétfalatnyira darabóva, a legtejebe oztán a sós, borsos és paprikás kenyérbéllel töltött hurka, akár a koszorú. Mikor a hús főseje rözög, akko’ mán az ajja megfött. Akko’ mög kő fordítani, hogy a hurka essen alu, a fej meg fölű. Hanem a húsfordításnak is fogása van. Azt ukkő mögtönni, hogy amint a bográcsot a fűlínél fogvást mögrázinti az embör, akko’ ket-töt-hármat maga felé vet rajta, de úgy ám, hogy egy darab se essön ki belüle. Mikó’ aztán még eddarabig fött, akko’ mán löhet önni.”

A Slow Food Foundation honlapja: www.slowfood.com

További Slow Food linkek: <http://www.slowfood.lap.hu>

Őshonos állattartás a magyar mezőgazdaságban

Szántóné Simon Edit írása

Forrás: www.keti.hu

3. rész: FODROSTOLLÚ MAGYAR LÚD

Fényképezte: Hajba N. (Agroinform: Eleven
Örökség c. könyv nyomán)

A könyv megvásárolható irodánkban

A ludat i.e. 4000 évvel házasították Babilóniában. A magyar lúd fehér, tarka és fodros változatban fordul elő. Az Alföldön a nagyobb testű fehér és fodros, a Dunántúlon a kisebb testű, gyakran tarka színű egyedek voltak honosak.

A magyar lúd fodrostollú változata a Kárpát-medence egyik különlegessége. Pontosan nem tudjuk, hogy a hazai parlagi állományok valamelyikéből mutációként jött létre, vagy kelet, illetve dél-kelet felől jutott el hozzánk. Utóbbi feltevést igazolják a fodros lúd népies elnevezései (török, asztraháni, szevasztopol lúd). Korabeli szakírók szerint a fodrostollú lúd épp oly különlegessége hazánknak, mint az erdélyi kopasznyakú tyúk. Az viszont bizonyos, hogy hazánkban fordult elő legnagyobb számban, és itt vonták tenyésztésbe.

Hízás és tömhetőség terén az első helyen állnak, májuk másfélszer nagyobb, mint bármilyen más lúdé.

Látványos, testtől elálló tollazata miatt előszeretettel tenyésztették hazánk több vidékén. A Székelyföld egyes falvaiban továbbra is ezt a fajtát tartják. A fodrostollú magyar lúd – a magyar lúdhhoz hasonlóan – fehér, szürke és tarka színváltozatokban fordul elő.

Házasítása során nem sokat változott, teste nagyobb lett. A fodrostollú magyar lúd igénytelen, gyorsan növekedő, jól tollasodó, évente háromszor – négyszer téphető, edzett és fáradhatatlanul legelő fajta. A legelővel szemben igénytelen, a takarmányt nagyon jól értékesíti. Jó kotlófajta. Viszont azt tudni kell, hogy az eredeti, őshonos magyar lúd évente 15 db tojást tojt.

Húsa kitűnő minőségű és puha, nagy máját a külföldi piacokon is nagyra értékelik.

A tollazatán kívül méreteiben és tulajdonságaiban megegyezik a magyar lúd fajtával. A magyar lúd és egyes tájfajtái még kis létszámban fellelhetők, megőrzésük egyik legfontosabb feladatunk.

Az agrár- környezetgazdálkodási támogatásokon belül erre az állatfajra nem volt igényelhető támogatás eddig, pedig, ugyanolyan értékes génmegőrzési szerepet tölt be hazánkban, mint pl. a magyar szürke szarvasmarha, vagy a rackajuh, amely fajokra viszont jár támogatás.

Fontos lenne, hogy minden olyan állatfajra, amely őshonosnak tekintett hazánkban, kiegészítő támogatásban részesülhessen, hogy génjeik megőrzése ne csak erkölcsi, hanem gazdasági hasznot is hozhasson. Legalább így ösztönözve a gazdákat a folyamatos fennmaradásuk elősegítésére.

Érdekesség, hogy Magyarországon a XI- XII. században már tartottak libákat, ami után egyházi tizedet fizettek. A XIII. században pedig azt is megszabták, hogy a beszolgáltatott liba fehér színű legyen. A középkori Magyarország nemesi asztalainak dísz volt a libamáj, a megjelenő szakácskönyvekben pazar ételként szerepelt. „Ludat sülvé- tégy birsalmát belsejébe, vagy gesztenyét, vagy körtvélt, vagy fenyőmagot, zsályát, majorannát, mind jól!” olvashatjuk a csáktornyai Zrínyiudvar XVII. századi kéziratos szakácskönyvében.

Egyesületünk a Túrkevei Tájrehabilitációs Térségfejlesztési Program keretein belül, a GEF-es program elemeként – amely a hagyományos gazdálkodási módszerek népszerűsítése és életre hívása érdekében jött létre, s az önellátó helyi kisgazdaságok fenntartását hivatott szolgálni – segíti azon gazdák információhoz jutását, akik tájgazdálkodási tevékenységbe, illetve őshonos állattartásba szeretnének fogni, vagy éppen kíváncsiak az aktuális támogatási és pályázati lehetőségekre, a tájban való környezetkímélő gazdálkodás elterjesztése érdekében.

Bővebb információ:

Szántóné Simon Edit, 9-12, 13-16 óráig
56/361-505, Túrkeve FIOK, Ecsegi u. 22.

Védettség őshonos magyar háziállatoknak

Régi hiányt pótol a nemrég megjelent 4/2007. (I. 18.) FVM-KvVM együttes rendelet a védett őshonos mezőgazdasági állatfajták és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták körének megállapításáról. Igaz, hogy a rendelt hiányos (nem tesz konkrét rendelkezéseket), de ennek ellenére sok tekintetben hasznos. Az alábbiakban idézzük a jogszabály rövidített változatát.

Az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény 49. §-a (1) bekezdésének b) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeljük el:

1. § (1) A védett őshonos mezőgazdasági állatfajták olyan állatfajták, amelyeket Magyarország természetföldrajzi környezetében, történelmi múltra visszatekintően tenyésztettek, és ezáltal a nemzeti örökség, a mezőgazdasági génbank, valamint a természet- és tájvédelem részévé váltak. A védett őshonos mezőgazdasági állatfajták körét e rendelet 1. számú melléklete tartalmazza.
- (2) A veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták olyan magas genetikai értéket képviselő, nem őshonos állatfajták, amelyek kiszorultak a termelésből, ezért a génállományuk megőrzése érdekében szükségessé vált védelmük. A veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták körét e rendelet 2. számú melléklete tartalmazza.
2. § (1) A védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták körének módosítását az agrárpolitikáért felelős miniszternél (a továbbiakban: miniszter) lehet kezdeményezni.
- (2) Az egyes mezőgazdasági állatfajták védett őshonos mezőgazdasági állatfajtává nyilvánítására irányuló kezdeményezésben igazolni kell a fajtának Magyarország természetföldrajzi környezetében végzett, történelmi múltra visszatekintő tenyésztését. Ennek érdekében a kezdeményezésnek tartalmaznia kell:
 - a) a kezdeményezés indokait,
 - b) a fajta történelmi leírását és annak forrását,
 - c) az adott fajta fellelhető törzskönyvének ismertetését,
 - d) az állomány létszámát, várható változását, és a külön jogszabályban meghatározott kritikus szint szerinti tenyésztésbe vont nőivarú tenyészállat létszám eléréséhez szükséges eljárást, valamint annak időigényét,
 - e) az állomány tartási helyét,
 - f) a jelenlegi egyedek esetleges visszavezethetőségét a fellelhető egykori nyilvántartásokhoz.
- (3) A veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták elismerésére irányuló kezdeményezésben igazolni kell a fajta magas genetikai értékét, valamint a létszám alakulásának bemutatását, amely a veszélyeztetett körbe történő besorolás alapját képezi.
- (4) Az 1. § (1) és (2) bekezdése szerinti fajták védettségének, illetve veszélyeztetettségének megszűnésére irányuló kezdeményezésben be kell mutatni azokat az indokokat, amelyek igazolják a védettség megszüntetésének szükségességét.
3. § (1) A miniszter létrehozza az Őshonos Haszonállatok Générőforrás Bizottságot (a továbbiakban: Bizottság). (...)
4. § A védett őshonos és a magas genetikai értéket képviselő veszélyeztetett helyzetbe került mezőgazdasági állatfajták megőrzéséhez külön jogszabály szerint az állam támogatást ad.
5. § Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, egyidejűleg hatályát veszti a védett őshonos és veszélyeztetett helyzetbe került állatfajták körének megállapításáról szóló 36/1994. (VI. 28.) FM-KTM együttes rendelet.

1. számú melléklet a 4/2007. (I. 18.) FVM-KvVM együttes rendelethez: Védett őshonos mezőgazdasági állatfajtáknak minősülnek az alábbi fajok fajtái (Faj/Fajta beosztásban)

Szarvasmarha és bivaly: magyar szürke, magyar bivaly
Szamár: magyar parlagi samár
Sertés: szőke mangalica, fecskéhasú mangalica, vörös mangalica
Juh: fehér hortobágyi racka, fekete hortobágyi racka, gyimesi racka, cigája, cikta
Kecske: magyar kecske
Tyúk: sárga magyar, kendermagos magyar, fehér magyar, fogolyszínű magyar, fehér erdélyi kopasznakú, fekete erdélyi kopasznakú, kendermagos erdélyi kopasznakú
Gyöngytyúk: magyar parlagi gyöngytyúk
Lúd: fodrostollú magyar lúd, magyar lúd
Kacsa: tarka magyar kacsa, fehér magyar kacsa
Pulyka: bronzpulyka, rézpulyka
Nyúl: magyar óriás

2. számú melléklet a 4/2007. (I. 18.) FVM-KvVM együttes rendelethez: Veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajtáknak minősülnek az alábbi fajok fajtái (Faj/Fajta beosztásban)

Szarvasmarha: magyar tarka
Ló: gidrán, hucul, kisbéri félvér, lipicai, furioso-north star, nóniusz, shagya arab
Ponty: nyurga ponty (*Cyprinus carpio carpio morpha hungaricus*), tőponty (*Cyprinus carpio carpio morpha acuminatus*)

NÉPRAJZ

Szűcs Sándor:

MIHÁLY BÁCSI MEG A HEGYIBESZÉD

A Zöld Híradó hagyományőrző néprajzi sorozata. A cikkek a Beklen Alapítvány „Alföld kötetek” c. sorozatából idézve.

Néprajzi gyűjtőútjaim egy megrendítő epizódjára emlékezem. Fiatal diák voltam még. Hajdúszoboszlón és a határában járkáltam Ecsedi Istvánnal, aki fejébe vette, hogy sorra látogatja legöregebb régi adatközlőit. Kíváncsi lett, hogy évtizeddel ezelőtti közléseikre miképpen emlékeznek s ki tudja-e azt egészíteni.

- Jöjjön velem, öcsém, sokat okulhat, tanulhat belőle. - Így invitált s e meghívást hálásan fogadtam.

Aratás ideje volt. Nagy munkában izzadt mindenki, minden férfi, aki bírta a kaszát s minden fehércseléd, akinek marokszedéshez hajlott a dereka.

- Akiket én keresek, azok már nem suhogtatják a kaszát, - mondta.

Valahol a Kösély folyása mentén jártunk. Úgy tüzelt a nap, ki lehetett volna rá tenni a bilyogvasat. Könnyű kabátomat és ingemet a botom végén hordoztam s ezek árnyékában poriskáltam a dűlőutakon. Ecsedi nevette:

- Micsoda néprajzos lesz magából, öcsém?... A juhász ilyenkor felveszi a bundáját, mert azt vallja, hogy hűvöset tart, nem éri tőle a nap.

- Belőlem olyan néprajzos lesz, hogy nem hiszek el mindent, még ha juhász mondja se.

- Válogatós lesz, ugye? No, majd meglátjuk, osztán ha bele nem törik a bicskája, megisszuk az áldomást.

Egy kevesebbet járt úton befordult egy szépen meszelt kis tanya irányába.

- Nézzük meg, él-e még az öreg Mihály. Ha él se igen sokra megyünk már ökelmével... Csak maga, öcsém, hűtőzik legalább egy kicsit.

Pedig inkább magát szánta. Nem vallotta be, hogy a hóguta környékezi már.

Csendes volt a tanya, kihalt, néptelen. Az ajtó bezárva. Megszemléltük a környéket. Bejártuk az udvart, az ólakat, a színeket. Lenéztünk a szalmakazal alatti verembe, nagyon csalogatott a belőle kiáramló hűvösség. Seholy senki.

- Kinn lehetnek aratni, valahol a dűlő végén. Kivitték a lovakat is. Féltik. Nehogy elkösse őket valami őgyelgő ember. Nincs szerencséje öcsém, - tréfálkozott Ecsedi tanár úr. De már vissza is szólt rám a tanya sarkától:

- Mégis csak van itt, aki a tanyára vigyáz...

A nádtetejes alacsony épület mögött, az árnyékban megtaláltuk az öreg Mihály bácsit.

Földre terített nagy bundán feküdt, csapzott ősz hajjal, kuszált ősz bajusszal, behorpadt arccal, alig pislákoló beesett szemmel, feketén, összeaszalódva, mint valami piramisból előhozott, csodálatos módon felrévült múmia.

Egy megöslődött, valaha fekete szőrű puli feküdt mellette. Jöttünkre felemelte a fejét, repedt hangon vakkantott egyet, azután rögtön gomolyagba helyezkedett megint.

- Jónapot, Mihály bátyám! - kiáltott Ecsedi.

Az öreg bólintott.

- Adjon Isten.

Alig hallhatóan, mint a sóhajtás, mint valami fáradt pille imbolygó repülése, úgy hagyta el ajkát a szó.

Földbe gyökeredzett a lábam a mulandóságnak a tökéletes látványa előtt. Megálltam csak. Elpárolgott rólam a nap rám sült forrósága, hamarosan.

Ecsedi tanár úr lekuporodott a bunda szélére. Meglepett, milyen természetesnek veszi ezt a szánalmas helyzetet.

- Megismer kend, Mihály bátyám?

Bólintott, hogy megismeri. De halk, fáradt szavai nem ezt bizonyították:

- A tiszteletes úr... Megismertem én mindjárt...

Ecsedi ráhagyta, nem szólt ellene.

- Oda vannak aratni, - nyögdécselte az öreg. - Én már nem való vagyok semmire... Mink már csak tehernek vagyunk, mink már nem érünk semmit... - Szemével az öreg puli felé intett.

- Ne mondjon kend ilyet... Hiszen most is vigyáznak a tanyára. Ki lenne itt, ha nem volnának?...

Az öreg legyintett. Ráncos, kicsire aszalódott kezére esett a tekintetem, s arra gondoltam, hogy ezt is mondhatnánk szent jobbnak. Vajon milyen széles térségre férne el az a munka, amit ez a kéz idáig elvégzett? - ha egymásmellé lehetne rakni.

- Mikor mázsás zsákot emeltem fel a vállamra álló helyemből... Akkor igen... Mostmár!...

- Hány esztendő Mihály bátyám?

- Igen betöltöttem a kilencvenkettőt, ha nem négyet...

Régi nótáriusok így írták volna ezt a megsárgulva ránk maradt protokollumba: circiter 94 éves.

Rám nézett az öreg és egy földből kifordított nagy akácfa tönkö felé intett, hogy üljek le. De bólintottam csak és állva maradtam, nem bírtam leülni.

- Nem fázik? - kérdezte.

Intettem, hogy nem. Pedig majdhogy nem.

- No én is, még abban az időmben, szál ingben, gatyában takarítottam el a tanyaudvarról reggelenként a vastag havat... Meg kánikulában is elbírtam a bundát... Nem számított...

Így e szerrel - gondoltam - én aligha érem el a circiter 94 esztendőt.

- De, Mihály bátyám - szólt Ecsedi - itt keskenyedik az árnyék, hamarosan rásüt a nap kendre. Átsegítjük a tanya elébe, az lesz már árnyékos.

- Sohse bajlódjanak velem...

Olyan könnyen vettem ölbe az öreget, akár egy gyereket. Alig is volt nagyobb. Ecsedi átvitte a bizonyosan nehe-

zebb kötöttaljú bundát, leterítette a fal tövéén én meg ráhelyeztem az öreget. Csóválta a fejét.

- Mért cipekedik fiam?...

Megtapogatta maga mellett a bundát, hogy üljek oda.

- Majd elmegyek én már magam erejéből is, megszibbre is... A múlt éjszaka álmomban láttam a Jézust...

- Hogy látta? – kérdezte Ecsedi.

- Úgy, mintha amoda lett volna mi az aranyzugi nagyobbik halom tetején. Mintha azon állott volna...

- Milyennek látta?

- Nagy embernek... Nagy magas ember volt... Vékony magas ember, szép fehér gatyában, bocskorban... Hátibőrben volt, szép, új, tiszta hátibőrben, elől össze volt kötve a birka lába, mint szokták... Magos süvegje volt, mint régen, amilyen régen volt... Le volt téve elébe a halom földjére. Csak néztem, ahogy ott állott... Széjjel terjesztette a két karját, osztán úgy beszélt...

- Mit beszélt?

- Ezt nem tudom, nem értettem... Csak hallottam, hogy beszél... Ittenkörül a tanyákból mindenki vitte oda a sok kis gyereket, csapatosan álltak körülötte a gyerekek, a halom oldalában... Azt értettem csak, amit nekem mondtott... Azt mondta, hogy vigyem én is a kicsi unokámat...

- Vitte-é, Mihály bátyám?

- Nem vittem... Nem vihettem, tudja, mert van már talán negyven esztendeje is, hogy elhalt... Most megyek már majd el érte... Csak ezért mondom...

Elfáradt a beszédben. Ivott volna, de üres volt már a vizes bögréje. Ecsedi tanácsára elindulásunkkor kis kulacsomat borral töltöttem meg.

- Felfordul az úton a tanyai gémes kutak szokatlan vizétől, - mondta.

Kiöntöttem a bögrébe és azzal kínáltam meg az öreget. Kortyolgatta, jólesett neki.

- Jó ez, fiam... Köszönöm is már... Éltesse az Isten...

Ecsedi megpróbálta, fel tudná-e idézni az öreg emlékeztében a régi időket.

- A bor most is olyan, mint ezelőtt volt... az angyalházi csárdában, mikor az öreg Barbócz Pál eladta ott a szemők bárányt...

- Jut eszembe...

- Hát a nagy hortobágyi csárdában,... a Farkas Andrással kötött fogadásra emlékszik-e még? Szépen elmondta volt, Mihály bátyám, Ecsedi Istvánnak, a debreceni tanárnak...

- Jut eszembe... - lemondóan legyintett, mint már nem neki való, kialvó emlékek után.

- Hol vannak már azok hallja... Hol vannak már azok az idők!... Elmúltak.

Révetegen nézte, nézte a tanya sarkát, ahol éppen akkor volt a nap elbúvóban egy magas nyárfa mögé.

Szememmel követtem a tekintetét, hogy mégis vele maradjak s közben kínálódva hallgattam, hogy megint az álmát kezdte motyorászni, ezt a hegyi-beszéd bibliai históriájának foszlányaiból szövődött nehéz álmot, a juhásznak öltöztetett Jézussal.

Micsoda elhagyatottság! – keseregtem magamban. S keserűségemet csak fokozta, hogy a távolból egy fűtyöré-sző suhanc került elő.

- Azért küldtek, hogy nézzek rá már Mihály bátyámra, - azt mondja.

Hogy nem halt-e még meg, ugye? – gondoltam magamban.

Nem sokára elköszöntünk, s folytattuk utunkat. De még ma is elkésérít ez a Mihály bácsival való egyetlen találkozás emlékezete.

- Ilyen a megvénült paraszt ember sorsa, - mondta Ecsedi. – Nehéz az élet, szakad a család a munkába s ilyenkor magára hagyják. Bizonyosan őkelme se tehetett másképpen annak idején.

Alföld kötetek

A fenti írás Szűcs Sándor: Pusztai krónika c. műve alapján készült. A kötet megjelent az Alföld kötetek sorozatban. A sorozat a Beklen Nagykunsági Civil Társadalomért Alapítvány és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület néprajzi, hagyományörző ismeretterjesztő sorozata. Sorozatszerkesztő: Őrsi Zsolt. Az eddig megjelent kötetek beszerezhetők a Nimfea Természetvédelmi Egyesületnél. (Túrkeve, Ecsegi u. 22., 56/361-505, zsuzsa@nimfea.hu.)

Az eddig megjelent kötetek:

1. SZÜCS SÁNDOR: *A régi Alföld*
2. SÖREGI JÁNOS: *Alföldi kirándulások és tanulmányutak*
3. SZÜCS SÁNDOR: *Feljegyzések XI-XII, Tájak, emberek, történetek*
4. ELEK GYÖRGY: „...tsak bújdosás volt életünk...”
5. SZÜCS SÁNDOR: *Pusztai krónika*
6. SZÜCS SÁNDOR: *Alföldi utakon*
7. DANKÓ IMRE SZERK: *Bajomi krónika*

EGYESÜLETI ÉLETJEL

Egyesületünk gratulál a megszűnő Soros Alapítványnak

„Az EU csatlakozással Magyarország történelmében új fejezet kezdődött, az ország új helyzetbe került, új kihívásokkal néz szembe. Az Alapítvány betöltötte eredeti küldetését, hiszen megtörtént a rendszerváltás, kiépültek a demokratikus társadalom alapjai. Az Alapítvány tevékenysége az alapító Soros György eredeti szándékával összhangban már a tavalyi évben is jelentősen szűkült. 2005-től már nem indítunk új programokat, csak korábban megkezdett programjainkból származó szerződéses kötelezettségeket teljesítjük 2006 végéig.”

A fenti idézet a Soros Alapítvány honlapjáról (www.soros.hu) származik, az alapítvány megszűnésével kapcsolatos hírből.

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület ez ügyben kívánja kifejezni a Soros Alapítvány megszűnése miatt sajnálatát, és gratulációját egyben.

Sajnálattal, mert egy fontos támogató vonul ki az országból annak ellenére, hogy a mindennapi munka során messze nem érezzük, hogy valóban „kiépültek a demokratikus társadalom alapjai”. A hatósági leépítések, a szociális háló gyengülése, a gazdasági fejlődéssel együtt járó környezetterhelés egyre csak növeli az érdemi társadalmi célú szakmai munkával foglalkozó civil szervezetek feladatait, miközben minden forrás szűkül, és a forrásteremtési lehetőségek csökkennek. A kormányzat jelentősen csökkenti a harmadik szektornak nyújtott támogatásokat, sőt teljes ágazati források (pl. környezetvédelmi) tűnnek el, miközben egyre több lenne a feladat. A Soros Alapítvány a Nimfea Természetvédelmi Egyesület tapasztalatai szerint nagyon komoly szerepet vállalt kormányzattól független forrásaival a társadalmi kontroll megteremtésében és a civil szektor fejlődésében.

Elsők között ismerte fel számos területen a támogatással való ösztönzés fontosságát (pl. környezeti nevelés, kisebbségi politika), és mikor már lát-

szódott a kormányzati támogatások megszűnésének a veszélye, a szervezetek önfenntartó képességének erősödése érdekében is elsők között lépett az Intézményi Támogatások programmal. A civil társadalom megszilárdítására irányuló Trust Programban vállalt szerepe - néhány szervezet komoly erősítésével - az egyetlen érdemi hatással bíró kezdeményezésként valósult meg a programon belül.

Sajnálattal vesszük hát tudomásul az Alapítvány megszűnését, mert véleményünk szerint sajnós a kitűzött célt a társadalom még nem érte el, és a jelenlegi kormányzati törekvések között nagy szükség lenne programjainak folytatására.

Fontosnak érezzük azonban egyben gratulációinkat is kifejezni.

A rendszerváltást követő időszakban viszonylag sok olyan forrástovábbosztással foglalkozó szervezet jött létre, amely külhoni donorok pénzét volt hivatott eljuttatni szakmai gyakorlati tevékenységet ellátó szervezetekhez. Ezeknek a továbbosztással foglalkozó szervezeteknek az adományozói már jó részt kivonultak a térség támogatásából, a továbbosztó szervezetek mégis tovább működnek sajátos szerepzavarral küzdve, hiszen az eredeti célkitűzésük szerinti tevékenységeket a források megszűnése miatt folytatni nem tudják, de új helyüket sem találják a megváltozott körülmények között. Így egy idő után a valamikori támogatott szervezetek versenytársává váltak, profi szakembergárdával ellátott forráskonkurensként jelentek meg, komoly kapcsolati tőkével, amivel a valódi helyi civil kezdeményezések nem versenyezhetnek.

A Soros Alapítvány az első, aki nem fél megszűnni, és nem kíván a civil társadalom szűkülő forrásaiból tevékenykedő szervezetként fennmaradni, ami miatt a Nimfea Természetvédelmi Egyesület elismerését vívta ki újból az Alapítvány megszűnésével is.

Újabb látványossággal gyarapodott a Fekete István Oktatóközpont

A napokban elkészült a Nimfea Természetvédelmi Egyesület diorámája, mely a Túrkeve környéki élőhelyek jellegzetes élőlényeit - elsősorban madarait - mutatja be. A diorámában olyan érdekes madárfajok preparált egyedei láthatók, mint például a réti fülesbagoly, gyöngybagoly, karvaly, citromsármány, csonttollú, erdei pinta, stb. A kiállítás igazi kuriózuma egy kerecsensólyom, mely egy Túrkeve határában kihelyezett műfészekben kelt ki tavaly, és sajnálatos módon elpusztult áramütés következtében. A kerecsensólyom állománya egész Európában és Ázsiában veszélyesen megfogyatkozott, egyedül nálunk, Magyarországon emelkedik, főleg az utóbbi két évtizedben tett védelmi intézkedések és a fészekörzések hatására. Itthon egyre gyakrabban költ az Alföldön, holott korábban elsősorban hegyvidéki fészkelőként volt ismert. A kerecsensólyom fokozottan védett élőlény, eszmei értéke 1 millió forint.

A bemutatott preparátumok Mengyán Ferenc preparátor munkáját dicsérik, a háttér két túrkevei fiatal, Tóth László és Simon Ferenc festette. A Nimfea Egyesület munkatársai, valamint Balogh Imre és segítői által végzett kivitellezéshez hasznos szakmai tanácsokat adott ifj. Szentmihályi Endre. Munkájukért ezúton mond köszönetet az egyesület!

Erdőrezervátum lett az égerláp

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület közbenjárására több, mint 20 hektár, kiemelkedően értékes égerláp erdő vált erdőrezervátummá Ócsa határában. A 2006-os év végén a Pilis Parkerdő ZRt. és az Állami Erdészeti Szolgálat kezdeményezte a Duna-Ipoly Nemzeti Park fokozottan védett erdeje esetében, mely része a Natura 2000 hálózathoz, hogy az égerest 10 évre ütemezve véghasználják, vagyis tarvágásra kerüljön.

Az égerláp rendkívül értékes élőhelye számos védett növény- és gerinctelen állatfajnak valamint jelentős fészkelőhelye fokozottan védett madárfajoknak, pl. kerecsensólyomnak (*Falco cherrug*), fekete gólyának (*Ciconia nigra*). Védett növényfajok közül említést érdemel például a szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), nyári tözike (*Leucojum aestivum*), míg a gerinctelen faunából kiemelendő a fokozottan védett keleti lápi bagoly (*Arytrura musculus*) és az ezüstsávú szénalepke (*Coenonympha oedippus*).

A Pilisi Parkerdő ZRt, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság és a Nimfea TE többszöri egyeztetése, valamint közös területbejárása során megállapításra került, hogy az Ócsa melletti égerláp olyan kiemelkedő értéket képvisel, hogy ott nem szabad semmilyen erdészeti beavatkozást kivitelezni, a természetes folyamatok érvényesülésével olyan kiemelkedő jelentőségű élőhely tartható fenn, mely unikális értéke Magyarországnak és az Európai Uniónak. A fokozottan védett erdőt a Pilisi Parkerdő ZRt. saját rezervátum területé nyilvánította, és minden tervezett tevékenységtől eltekint az ott található természeti értékek, értékes társulások védelme érdekében.

Gazdafórum az „Élő Tisza” programunk kapcsán

2007. február 27-én került megrendezésre a Gazdafórum a Fekete István Oktatóközpontban. A meghívott előadók között szerepelt Kajner Péter az Élő Tiszáért Program elnökségi tagja, aki a Szövetség az Élő Tiszáért (SZÖVET) kialakulását, céljait ismertette a résztvevő gazdálkodókkal, s igyekezett azt bemutatni, hogy milyen lehetőségek rejlenek az ártéri tájgazdálkodásban.

A második előadás a gazdálkodók számára gyakorlati ismereteket, felhasználható tudást adott a gazdálkodás során felmerülő teendőkkal kapcsolatosan. A gyakorlati tűzokvédelem került bemutatásra a gazdálkodók szemszögéből. Az előadást Lengyel Tibor, a Körös Maros Nemzeti Park Igazgatóság tájegysegvezetője tartotta.

A harmadik előadást Sallai R. Benedek, a Nimfea Természetvédelmi Egyesület ügyvezetője prezentálta, melyben a vidék általános problémáinak felvázolásán túl, rámutatott arra, hogy csak összefogással és a gazdák együttműködésével lehet a vidék gondját orvosolni.

Az utolsó előadás témája az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Tervben foglaltak társadalmi átvezetése, a közeljövőben megnyíló pályázati lehetőségek, és az eddigi gyakorlathoz képest bekövetkező változások bemutatására került sor. Itt a környezetkímélő gazdálkodási módszerek elősegítésére irányuló pályázati lehetőségek kaptak nagyobb hangsúlyt.

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület éves közgyűlése

Mindent tagját, önkéntesét várja a Nimfea Természetvédelmi Egyesület éves közgyűlésére. **Helye:** Túrkeve, Erdőszél u. 1., Fekete István Oktatóközpont előadóterme. **Idője:** 2007. március 3, szombat; 13-18 óráig. A közgyűlés nyilvános, arra minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Napirendi pontok: 1. Tisztségviselők választása; 2. Alapszabály módosítás megvitatása, elfogadása; 3. Egyéb

A napirendekkel kapcsolatban előzetes előkészített anyagok letölthetők egyesületünk honlapjáról. Amennyiben a 13 órára összehívott közgyűlés nem szavazóképes (a tagok 50+1 %-a nem jelent meg) úgy 13:30 perckor új közgyűlést hívunk össze, amely a megjelent tagok számától függetlenül szavazóképes!

OLLÓVAL ÍRTUK

Különböző forrásokból átvett
környezet- és természetvédelmi
hírek, híradások

Az olajipar és a Shell ellen tiltakoztak környezetvédők

Az olajipar által okozott környezetterhelés ellen általában, egyben a Shell ellen célzottan demonstráltak környezetvédők egy nemzetközi akcióorozat keretében csütörtökön délelőtt egy budapesti Shell benzinkútnál.

A rendőrségen bejelentett akció keretében a „Shell, takarítsd fel!” feliratú transzparenszel megjelenő 10 környezetvédő egy órán át szórólapokat osztogatott a járókelőknek.

Éger Ákos, a Magyar Természetvédők Szövetségének (MTVSz) programvezetője az MTI-nek elmondta: az MTVSz a Föld Barátai nemzetközi zöld mozgalom tagjaként, a brüsszeli szervezet kezdeményezésével összhangban választotta ki a Shell olajtársaságot a demonstráció célpontjaként.

A környezetvédők szerint a Shellnél a legszembetűnőbbek a nyereségesség, és a környezeti ráfordítások közötti különbségek. A Shell óriási nyereségét a környezet és a helyi lakosok károsítása árán éri el - vélik a zöldek. Véleményüket a Föld Barátai által készített friss tanulmányra alapozták.

A tanulmány a reklámokban magát környezetvédelmileg elhivatottnak beállító Shell 9 konkrét projektjét vizsgálja Írországtól Nigériáig. A különböző projektek a Föld Barátai számítása alapján összesen 20 milliárd dollár kárt okoztak. Ugyanakkor a Shell tavaly rekord nagyságú árbevételt ért el, ami Magyarország bruttó nemzeti össztermékének négyszeresét teszi ki. A vállalat nyeresége 5 ezer milliárd forintot ér el 2005-ben.

A kutatásokat tekintve a zöldek azt sérelmezik, hogy amíg a megújuló energiaforrásokra fordított költségek összege alig évi 200 millió forintot tesznek ki, addig új olaj, és gázlelőhelyek felkutatására ennek hatvanszorosa jut.

Éger Ákos közölte: akciójuk keretében levelet juttattak el Varga Istvánnak, a Shell Magyarország vezetőjének, egyben a Magyar Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért elnökének kérve, hogy nemzetközi szinten kezdeményezze a cégük, illetve általában a magyar multinacionális vállalatok aktívabb környezeti és társadalmi szerepvállalását.

(MTI - Budapest)

A környezetvédelmi biztos japán autót akar

Sztavrosz Dimasz, az Európai Bizottság környezetvédelmi biztosa környezetbarát Toyota Priusra cserélné le elődje benzinfaló Mercedesét, magára vonva ezzel az európai autógyártók nehezét.

Dimasz egy jelentés szerint tavaly augusztusban folyamodott a japán hibridautóért

Jose Manuel Barrosóhoz, az Európai Bizottság elnökéhez. Dimasz szövegében elmondta: a biztos, aki komoly erőfeszítéseket tesz az Európai Unión belüli CO₂ kibocsátás visszaszorítására, kategóriája „legzöldebb” autóját szeretné használni, ezért választotta a Toyota Priust a szállítási és környezetvédelmi lobbicsoport ajánlásában is szereplő négyes listáról, amelynek élén ugyan a Toyota Prius áll, de utána két európai autó is következik: a Citroen C4 Diesel 1.6 és a Volvo S40 Diesel 1.6.

Az illetékesek szerint nincs olyan szabály, hogy egy európai biztos ne használhatna japán vagy más, uniós kívüli országban készült autót, mégis igen ritkán látni ilyen kocsikat a bizottság gépjárműparkjában. (Barroso maga egyébként VW Touareget használ, amelynek több mint kétszer akkora a károsanyag-kibocsátása, mint a Priusé.)

A hibrid Toyota ellen érvelők szerint ez a választás sértő az európai autógyártókra nézve, amelyek máris támadva érzik magukat Dimasznak az európai autók CO₂-kibocsátására vonatkozó javaslatai által. (A biztos 2012-re 120g/km-re szorítaná vissza az Európában gyártott autók CO₂-kibocsátását. Ebben a csatában azonban úgy tűnik, hogy az európai autóllobbi áll nyerésre, mivel Angela Merkel német kancellár a minap bejelentette: „sohasem fog beleegyezni”, hogy a nagy autók gyártóit megbüntessék.) Caroline Lucas, az Európai Parlament zöldtagja szerint Dimasznak nincs is szüksége gépkocsira, hiszen „Brüsszelben tökéletesen lehet kéreklárral közlekedni és a tömegközlekedés is kiváló”.

Az EU Bizottságának csütörtöki sajtókonferenciáján az újságírók felvetették, hogy vajon ezentúl a bizottság más tagjai is példát fognak-e mutatni, és mondjuk a mezőgazdasági biztos csak bioélelt fogyaszt-e, illetve a halászlé biztos csak a legkevésbé veszélyeztetett halfajtából eszik-e. A Bizottság szövegében válaszában leszögezte, hogy miközben a testület tagjai valóban igyekeznek jó példával elől járni, az uniós állampolgárok számára természetesen nem tesznek kötelezővé egyetlen követendő szabványt sem.

(BBC News/MTI - Brüsszel/Budapest)

Veszélyben a Gangesz

A Gangesz-folyó, India gazdaságának egyik fő forrása, veszélyben van. A zárándokok, akik a 42 napig tartó rituális megtisztulási fürdőzésre érkeznek ezekben a hetekben, szennyvízcsatornához hasonló vízben mártózhattak meg.

A folyóba kerül egy sor város szerves hulladéka, a kanpúri cserzőké is, amelyeknek nincsen tisztítóberendezésük. A helyzetet

súlyosbítja a folyónak a gátak, az öntözéshez elvont víz miatti apadása is. „Ez eddig még soha nem történt meg, a Gangesz közepén derékiig ér a víz” - mondta az egyik zárandók a Corriere della Sera című olasz napilap riporterének. A zárandók tömeges öngyilkossággal való fenyegetőzése miatt Alláhábád hatóságai megnyitottak két zsilipet, a helyzet egy kicsit javult, megoldásnak azonban nem elég.

A folyó életbevágóan fontos az indiai mezőgazdaság számára. A síkság a világ egyik legtermékenyebb földje. Ennek ellenére a folyó vizét a szennyezéstől alig védi törvény. Nincs szabályozva még az áramtermelésre felhasználható mennyiség sem. És erősen érezteti magát itt is a felmelegedés. A Himalájában lévő Gangotri-gleccser évente több mint 30 méterrel húzódik vissza és olvadásának következménye olyan instabilitás, amely felváltva okoz a múltban egyáltalán nem tapasztalt szárazságot, illetve áradásokat.

A Gangesz völgyében néhány év alatt mintegy száz parasztasszony lett öngyilkos a szent folyó pusztulása miatt. A zárandók énekükben hosszú életet kívánnak a Gangesznek. Nem véletlen, hogy az indiai kormány 2007-et a „víz évének” tervezi, a gazdaság állapota és a társadalmi béke függ a mihamarabb meghozott hatékony intézkedésektől.

(MTI - Újdelhi)

A BirdLife természetvédelem nélkül a jólétet látja veszélyben

„Az élővilág sokféleségének megőrzése nélkülözhetetlen az Európai Unió állampolgárainak jólétéhez és minőségi életéhez” - írta Jose Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke a BirdLife International által létrehozott tanulmány előszavában, mely csütörtöktől letölthető a magyarországi partnerszervezet www.mme.hu című honlapjáról.

A tanulmány 26 konkrét esetben keresztül mutatja be, hogy a biológiai sokféleség hogyan járul hozzá a társadalmi jóléthez és a minőségi, egészséges élethez. Elemzi a hosszú távú gazdasági fejlődési lehetőségeket, amelyek a környezeti erőforrások és működő ökoszisztémák fenntartható használatán alapulnak, bemutatja, hogyan javítják a zöldfelületek az ember mentális és fizikai egészségét, és felhívja a figyelmet a gyakorlati környezeti nevelés fontosságára.

A BirdLife szemléltetésként példaértékű programokat gyűjtött össze tanulmányában. Bemutatta például, hogy Spanyolországban a Donana Nemzeti Parkban évente 40 ezer látogató vesz részt a Buque Real Fernando hajótúrán, számos új munkahelyet teremtve ezzel a helyieknek.

Skóciában minden évben több mint 125 ezren figyelik meg a halászasokat, és évente 3,2 millió fontot (egy milliárd 200 millió forintot) hagynak ott az élményért, ugyanez zajlik a Mull-szigeten a réti sasokkal, ahol a madarak látványáért csaknem két és félmil-

ió fontot (majdnem egy milliárd forintot) fizetnek a turisták.

Közelebbi példa a lengyelországi Bialowieza Nemzeti Park, amelynek főleg belföldieket kiszolgáló ökoturisztikai vállalkozása 40 állást teremtett és 18 kisvállalkozásnak alapozta meg a jövőjét.

Számos európai országnak kínál turisztikai lehetőséget a daruvonulás is, amely a természet egyik leglenyűgözőbb látványosság. Magyarországon - amely a legfontosabb kelet európai daruvonulási útvonal - is szerveznek ilyen jellegű programokat a legfontosabb pihenő - és táplálkozó helyeken, a Hortobágyon és a Kardoskúton.

A tanulmány szerint nem szabad megfeledkezni arról, hogy az unió mezőgazdasági, vízgazdálkodási, halászati erőforrásai csak egészséges, működő ökoszisztémák esetén használhatók ki, és csak ezek teszik lehetővé azt, hogy a közösség alkalmazkodni tudjon a klímaváltozás következményeihez.

A Brit Királyi Madárvédelmi Társaság (RSPB) közgazdásza, Aniol Esteban, aki mellesleg a tanulmány egyik szerzője arra figyelmeztetett, hogy az EU intézményeinek és tagállamoknak fel kell ismerniük, hogy amit az élővilág megőrzésébe invesztálnak, azt az állampolgárok jólétének érdekében fektethetik be.

(MTI - Budapest)

Fenntartható fejlődés koncepció - kitüntetés Dennis L. Meadowsnak

A Magyar Köztársasági Érdemrend Kézpkeresztje kitüntetést vett át Dennis L. Meadows, a fenntartható fejlődés koncepciójával foglalkozó amerikai tudós Szili Katalintól, az Országgyűlés elnökétől és Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi minisztertől hétfőn a Parlamentben. A professzor az elismerést október 23-án alkalmából kapta, ám azt az évforduló alkalmával egyéb elfoglaltsága miatt nem tudta átvenni.

Persányi Miklós méltató szavai szerint a jelenleg a newhamphshire-i egyetem politika és társadalomtudományi intézetét vezető tudós azzal érdemelte ki a kitüntetést, hogy emelte a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás színvonalát, és részt vett a Balaton Csoport néven ma is működő nemzetközi, környezetgazdálkodási tudományos társaság munkájában.

A Római Klub alapító tagjaként ismertté vált Dennis L. Meadows társszerzőként 1972-ben jelentette meg „A növekedés határai” című könyvet, majd 30 évvel később a munka újradolgozott kiadását. A könyv a mai gazdasági-társadalmi berendezkedés, illetve a gazdasági növekedés hajszolásának fenntarthatatlanságára mutat rá.

A 80-as évek közepén Magyarországon élő professzor kezdeményezésére jött létre a rendszerváltás után Szentendrén a Regionális Környezetvédelmi Központ. Dennis L. Meadows a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem vendégelőadójaként tanított, és az intézmény díszdoktora lett.

(MTI - Budapest)

Sebességkorlátozás hajóknak bálnavédelmi megfontolásból

A bálnáknak elsőbbsége van: Spanyolország sebességkorlátozást vezetett be a hajók számára a gibraltári szorosban. Az Európában eddig példátlan intézkedés 13 tengeri csomó, vagyis 24 kilométer/óra sebességet engedélyez, hogy a hajók nehegy bálnákkal ütközzenek.

Az El País című spanyol lap híradása szerint Spanyolország és Marokkó vizsgálja, hogy nem szükséges-e áthelyezni az Algeciras és Tanger közötti kompok útvonalát, bár ezek csupán a szélét szelik annak a területnek, ahol a sebességkorlátozás az ott élő néhány tucat bálna miatt érvényes. Probléma akkor merül majd fel, amikor év végén megnyílik az új tangeri kikötő, amelyek környékén sok bálna él.

A spanyol kormány egyben korlátozta a bálnák megfigyelését is: a turistákat szállító hajóknak ezentúl tilos a tengeri emlősöket a felszínre csalogatni akár műszaki eszközökkel, akár azáltal, hogy harapnivalót dobnak a tengerbe. Ez a rendelkezés nem csupán Gibraltár környékén, hanem a Kanári-szigeteken is érvényes a spanyol lap szerint.

(dpa/MTI - Madrid/Budapest)

Veszélyben a magyar sasállomány

Sasok esnek sorozatban mérgezés áldozatául, s ha ez folytatódik, kritikus állapotba sodródhat a világviszonylatban is jelentős magyar parlagi és rétis állomány - közölte a Magyar Madártani Egyesület (MME).

Legutóbb március 5-én jelentették a Magyar Madártani Egyesület munkatársai, hogy a Nagykunságban két elpusztult rétitást találtak, a két madár természetvédelmi eszmei értéke 2 millió forint. Ezzel egy év alatt már 21 fokozottan védett sas mérgezéséről szereztek tudomást a természetvédelmi szakemberek, vagyis egy év alatt több sas pusztult el, mint 1998-tól 2005-ig bezárólag.

A legutóbbi eset laborvizsgálatai még zajlanak, de az már világos, hogy a sasok mérgezett fácánokból ettek, így közvetve ismét illegálisan kihelyezett növényvédő szer okozta a ritka madarak pusztulását. Az MME és a Hortobágyi Nemzeti Park munkatársai továbbra is vizsgálják a területet, de szerencsére újabb áldozatokat még nem találtak.

A korábbi esetekhez hasonlóan most is nyomozás indult, és ha bebizonyosodik, hogy szándékos bűncselekmény történt, az elkövetők akár 3 évig terjedő börtönbüntetésre és több millió forint pénzbírságra számíthatnak - adta hírül az MME.

Rétisásból 150, parlagi sasból mindössze 81 pár költ Magyarországon, azonban ez utóbbi fajból így is Magyarországon található az Európai Unió állományának kétharmada. A sasfajok magyarországi védelmét 1980 óta a Magyar Madártani Egyesület koordinálja, együttműködve a nemzeti parkok szakembereivel és számos önkéntessel.

(MTI - Budapest)

Fekete István:
KOPÁR ÉS ERDŐ

I.

Pusztai tájon szomjas a föld,
égő homok közt cserepes út,
tengődő fű és halott bokor,
szomjas vándor, kiapadt kút,
nincsen itt élet, veszett az út.

Halott ország ez éjjel-nappal,
erdőtlen, tikkadt, kopár határ,
tavasza meddő, ősze sivár,
fulladt csendjében hallgat a nyár,
halott ég alatt halott határ.

II.

Párás domboldal, távoli vágy,
csobogó patak, andalgó út,
virág, szerelem, dal, szabadság.
Hegyen és völgyön zöld erdő zúg,
hegyen és völgyön zöld erdő bűg.

Titkos, mély völgyén dús forrás buggyan,
tavasza illat és ősze mámor.
Telében munka, öröm és álom,
nyarában szabad ember a vándor,
erdő az otthon, erdő a sátor.

Nimfea könyvajánló

Harka Ákos - Sallai Zoltán:

Magyarország halfaunája

Ez a könyv képes határozó és elterjedési útmutató egyben, s habár igen sok tartalmi és formai elemét őrzi Harka Ákos Halaink című munkájának, nem egyszerűen annak újabb kiadása. Jelzi ezt, hogy az abban szereplő 69 fajjal szemben 90-et mutat be, s ezzel Magyarország halfaunájának az eddigi legteljesebb képét adja.

Elsősorban a horgászok és a leendő horgászok számára készült, de közérthető stílusának köszönhetően korhatár nélkül javasolható mindenkinek, akit érdekelnek ezek a különös vízi élőlények. Különösen azoknak ajánljuk, akik mindig biztosan szeretnék tudni, hogy milyen halat fogtak, s arra is kíváncsiak, hogy melyik faj merre található vizeinkben, de egyetlen természetbúvár és hazánk állatvilága iránt érdeklődő természetbarát polcáról sem hiányozhat.

Kiadó: Nimfea Természetvédelmi Egyesület. Keménytáblás kötés, 270 színes nyomású oldal, minden faj színes fotón bemutatva. Csak korlátozott számban kapható a kiadónál és szerzőknél. Ára: 3910 forint.

A könyv megrendelhető több más kiadvánnyal együtt az 56/361-505-ös telefon- és faxszámon Monokiné Székely Zsuzsánál, e-mailen a zsuzsa@nimfea.hu címen, postán az egyesület címén (5421, Túrkeve, Pf. 33.), illetve online megrendeléssel a www.nimfea.hu honlap „kiadványaink” rovatában. Megvásárolhatók személyesen a Fekete István Oktatóközpontban (Túrkeve, 5420, Ecsegi u. 22.).

ZÖLD HÍRADÓ

Zöld Híradó, a „Nimfea” Természetvédelmi Egyesület és a Herman Ottó Természetvédő Kör időszakszerűen (támogatástól függően kb. kéthavonta vagy negyedévente) megjelenő kiadványa.

A lap megjelenését lehetővé teszi 2006 végén és 2007 elején a Nemzeti Civil Alapprogram Civil Szolgáltató, Fejlesztő és Információs Kollégiuma és a Nemzeti Kulturális Alap.

Korábbi támogatók: Független Ökológiai Központ, REC, Ökotárs Alapítvány, Soros Alapítvány és a Környezetvédelmi Minisztérium, illetve jogelődjei és az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium.

Készítette: Barna Tamás, Fónagy Éva, Iványi Anna, Kontos Tivadar, Monoki Ákos, Sallai Károlyné, Nagy Anikó, Sallai R. Benedek, Székely Zsuzsanna, Szántóné Simon Edit és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület tagjai, önkéntesei.

Grafika, rajzok (amikor van benne): Kókay Szabolcs, Füleki Gábor és a forrásnak használt különböző kiadványokból ollózva.

Fotók: ha nincs a cikknél külön jelezve, akkor Sallai R. Benedek, Sallai Zoltán, Röfler János, Monoki Ákos, a Nimfea Természetvédelmi Egyesület archívuma és átvett anyagok.

Szerkesztette: Sallai R. Benedek

Felelős terjesztő: Barna Tamás

Szedés, tipográfia, arcalt: Balmoral Kereskedelmi és Szolgáltató Bt. Túrkeve, Attila u. 3. (20/391-41-47).

Irodalom: MTL, Zöldpók e-mail hálózat, Greenfo, valamint mindenféle szakmai kiadvány, Süvöltő, Kukabúvár, egyéb folyóiratok, könyvek, kiadványok, hiszen a Zöld Híradó utánköléseket is megjelentet, azonban mindig feltüntetni a forrást. Így a Zöld Híradó cikkei is utánkölhetőek (az utánkölés kívánatos), azonban kérjük feltüntetni mi is a forrást!

Szerkesztőség címe: Nimfea Természetvédelmi Egyesület, 5421, Túrkeve, Pf. 33., vagy Ecsegi u. 22. tel/fax: 56/361-505

Cikkeket nem tartunk meg és nem küldünk vissza, és még a lekötött írások rövidítésének, stilisztikai módosításának jogát is fenntartjuk. Fontos, hogy a lapban lekötött írások nem minden esetben tükrözik az egyesület véleményét – de azért többnyire igen. Készül a MacKensen Nyomda (Budapest, Frangepán u. 12.) üzemeiben 2007-ben, 5000 példányban. Egyelőre ingyenes, ezért becsüld meg!

Lapnyilvántartási szám:
2.9/620-1/2006